

Sławomir Pastuszka

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Katedra Ekonomii i Finansów

slawomir.pastuszka@ujk.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0003-3999-923X>

Aktywność przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w województwach opolskim i świętokrzyskim

Zarys treści: Celem artykułu jest ocena aktywności przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w województwach opolskim i świętokrzyskim w latach 2005–2023 oraz zależności między wielkością kapitału zagranicznego a PKB i przeciętnymi płacami. Na podstawie badania wykazano, że aktywność podmiotów z kapitałem zagranicznym w obydwu województwach utrzymuje się poniżej średniego poziomu w kraju. Korzystniej jednak kształtuje się sytuacja w województwie opolskim, gdzie można dostrzec tendencje powstawania struktur klastrowych w zaawansowanych technicznie rodzajach działalności przemysłowej: elektrotechnice i motoryzacji. W województwie świętokrzyskim inwestorzy zagraniczni największe środki ulokowali w zakłady produkujące materiały budowlane. Zakres i perspektywy aktywności tych podmiotów determinuje dostępność zasobów mineralnych. W przypadku tego województwa, w odróżnieniu od opolskiego, nie można stwierdzić, że istnieje istotna statystyczna zależność między wolumenem inwestycji podmiotów zagranicznych a PKB per capita i średnią płacą.

Słowa kluczowe: zagraniczne inwestycje bezpośrednie, analizy regionalne, województwa opolskie i świętokrzyskie

Kody JEL: F20, F21, F23

Wprowadzenie

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) uznawane są za jeden z istotnych czynników rozwoju gospodarczego. Szczególne znaczenie przypisuje się inwestycjom w tworzenie przedsiębiorstw od podstaw. W efekcie tego typu inwestycji powstają nowe zakłady, miejsca pracy, zwiększają się dochody podatkowe budżetu. Inwestycje zagraniczne umożliwiają transfer nowych technologii, umiejętności oraz rozwiązań organizacyjnych, przyczyniają się do wzrostu wydajności i jakości wytwarzanych produktów państwa (Pakulska, Poniatowska-Jaksch 2004,

Tobolska 2017). Nie zawsze jednak oceny oddziaływania inwestycji zagranicznych są jednoznacznie pozytywne. Wykazywane są także niekorzystne skutki napływu BIZ, m.in. związane z nadmierną eksploatacją surowców naturalnych i degradacją środowiska naturalnego, wypieraniem rodzimych producentów z rynku, wzrostem importu zaopatrzeniowego sprzyjającego ujemnemu bilansowi obrotów bieżących (Gorynia i in. 2006, Gomółka i in. 2020, Radomska 2023).

Pomimo pewnych niekorzystnych aspektów oddziaływania BIZ, w literaturze przedmiotu prezentowany jest pogląd, że mają one pozytywny wpływ na wzrost PKB, co z kolei pozytywnie oddziałuje na napływ następnych inwestycji (Kłysik-Uryszek 2013, Lizińska, Marks-Bielska 2014). Związek ten może mieć szczególne znaczenie w przypadku regionów słabszych ekonomicznie. Dlatego za główny cel artykułu przyjęto ocenę aktywności przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w województwach opolskim i świętokrzyskim oraz stopnia zależności w tych regionach między wielkością wydatków inwestycyjnych kapitału zagranicznego a PKB i płacami. Zakresem czasowym badań objęto lata 2005–2023, dla których były dostępne dane w bazie GUS. Dobór województw nie był przypadkowy, bowiem mimo ich podobieństwa, np. pod względem powierzchni, sytuacji demograficznej, widoczne są różnice w poziomie rozwoju ekonomicznego i wysokości płac. Niniejsze badanie jest kontynuacją wcześniejszych analiz dotyczących kapitału społecznego i absorpcji funduszy pomocowych przez te regiony (Pastuszka 2013a, b). Za celowe uznano uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Jaka była wartość kapitału i aktywność inwestycyjna podmiotów z kapitałem zagranicznym¹ w badanych województwach?
2. Jak była struktura tych podmiotów ze względu na ich wielkość, rodzaj działalności i stopień umiędzynarodowienia?
3. Z których krajów pochodzili najwięksi inwestorzy zagraniczni i jakie było rozmieszczenie ich inwestycji w województwach?
4. Czy występowała zależność między wielkością inwestycji podmiotów zagranicznych a PKB per capita i przeciętnymi płacami?

Artykuł składa się z pięciu części. Na początku wyjaśniono podstawową terminologię bezpośrednich inwestycji zagranicznych, następnie dokonano przeglądu wybranych teorii i czynników napływu inwestycji zagranicznych, w dalszej kolejności przedstawiono ogólną charakterystykę województw opolskiego i świętokrzyskiego. W piątej części znajduje się opisowa analiza aktywności przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym, a w szóstej – wyniki statystycznej analizy zależności między wydatkami inwestycyjnymi tych podmiotów a PKB i przeciętnymi płacami. W analizie zastosowano metodę statystyki opisowej i metodę najmniejszych kwadratów. Artykuł zamyka podsumowanie i najważniejsze wnioski.

¹ Ze względu na brak danych w GUS analizą nie zostały objęte podmioty prowadzące działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową, towarzystw inwestycyjnych, szkół wyższych, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie oraz samodzielnych zakładów opieki zdrowotnej i instytucji kultury posiadających osobowość prawną.

Istota i rodzaje bezpośrednich inwestycji zagranicznych

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne najogólniej polegają na lokowaniu kapitału przez przedsiębiorstwo jednego kraju w celu utworzenia firmy w innym kraju lub przejęcia kontroli nad już istniejącym podmiotem (Krugman i in. 2022). Obejmują one nie tylko pierwotne nabycia akcji lub majątku, ale również kolejne transakcje kapitałowe, takie jak reinwestowanie zysków czy długoterminowe kredyty. Wyróżnikiem BIZ jest prawo wpływania przez inwestora zagranicznego na decyzje utworzonego lub przejętego w innym kraju przedsiębiorstwa we wszystkich dziedzinach jego działalności operacyjnej. Wyróżnia się dwie podstawowe formy inwestycji bezpośrednich: inwestycje „pierwotne” (*greenfield*) i inwestycje „wtórne” (*brownfield*). Inwestycje typu *greenfield* polegają na uruchomieniu za granicą przedsiębiorstwa od podstaw łącznie z zakupem nieruchomości, budową fabryki, nabyciem urządzeń i maszyn związanych z procesem produkcji (Starzyńska 2012). Z kolei inwestycje typu *brownfield* skupiają się przeważnie na przejęciu, a następnie restrukturyzacji przedsiębiorstw już działających na rynku w celu powiększenia skali dotychczasowej działalności gospodarczej lub rozpoczęcia nowej (Estrin, Meyer 2010). W ramach tego typu inwestycji inwestor ma możliwość wykorzystania istniejących zasobów majątkowych, często wymagających modernizacji (terenów i obiektów przemysłowych, infrastruktury technicznej) w celu przystosowania ich do nowych funkcji gospodarczych, społecznych, kulturalnych (Helpman 2006, Żak 2014).

W literaturze przedmiotu (Witkowska 1996) wyodrębnia się inwestycje bezpośrednie zorientowane popytowo i podażowo. Od strony popytowej działalność inwestorów polega na penetrowaniu rynków zagranicznych w celu sprzedaży swoich towarów. Inwestycje zorientowane podażowo podejmowane są w celu uzyskania dostępu do surowców, tańszej siły roboczej, technologii oraz zaopatrzenia w dobra pośrednie (półprodukty) wewnątrz sieci międzynarodowej produkcji.

Teoretyczne uwarunkowania zagranicznych inwestycji bezpośrednich

Punktem wyjścia do wyjaśnienia warunków przepływów inwestycji bezpośrednich między krajami są koncepcje powiązań gospodarczych i przepływów kapitału finansowego w skali międzynarodowej (Rynarzewski, Zielińska-Głębocka 2006, Janicka 2022). Zasadniczo można je podzielić na teorie mikroekonomiczne (teoria lokalizacji, teoria cyklu życia produktu, teoria oligopolistycznej reakcji, teoria przewagi własnościowej przedsiębiorstwa, teoria internalizacji transakcji wewnętrznych) oraz teorie makroekonomiczne (teoria rentowności, teoria względnych przesunięć kosztów kapitału i siły roboczej, teoria kształtowania się pozycji inwestycyjnej krajów, teoria obszarów walutowych) (Misala 2005, Faeth 2009). Ze względu na wielość koncepcji zasadne stało się scalenie dorobku tych teorii (Tarasiński 2023). Najbardziej syntetyczne ujęcie tej problematyki przedstawił

Dunning (1979) w eklektycznej teorii produkcji międzynarodowej. W myśl tej teorii decyzja o inwestycji bezpośredniej zależy od relacji między kosztem produkcji w kraju macierzystym inwestora a kosztem produkcji w kraju goszczącym, po uwzględnieniu cel i innych opłat wyrównawczych. Zdaniem Dunninga, o lokalizacji BIZ decydują trzy rodzaje przewag konkurencyjnych zagranicznego przedsiębiorstwa nad firmami kraju goszczącego: przewaga *własnościowa* (*ownership advantage*) firmy nad konkurentami (wielkość oraz pozycja i marka firmy, potencjał naukowo-badawczy, zasoby wykwalifikowanej kadry, specyficzne zasoby materialne), przewaga *lokalizacyjna* (dostępność zasobów produkcyjnych i ich przestrzenne rozmieszczenie, wielkość rynku zbytu, infrastruktura transportowa i komunikacyjna) oraz przewaga *internalizacji działalności* (zastępowanie zewnętrznych transakcji przedsiębiorstwa z niezależnymi podmiotami przez transakcje wewnętrzne w ramach jego międzynarodowej struktury, czyli między przedsiębiorstwem inwestującym a jego filiami).

W warunkach dużego znaczenia w globalnej gospodarce informacji, wiedzy i zaawansowanej technologii akcentuje się (Zorska 2012) konieczność włączenia do badania aktywności międzynarodowych firm nowe elementy powiązane z procesami outsourcingu i offshoringu, które określono jako paradygmat DLE – *disintegration* (D), *location* (L), *externalization* (E). Procesy te we współczesnej gospodarce stały się bowiem dla wielu korporacji transnarodowych ważnym narzędziem w optymalizacji kosztów działalności i podnoszeniu jej efektywności.

Na kierunek przepływu inwestycji zagranicznych oddziałują także różnice między krajami w poziomie stóp procentowych i kursów walutowych. Na czynniki te zwrócił uwagę Aliber (1978). Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdził, że oczekując zysków z różnicy w stopach procentowych, inwestorzy międzynarodowi z krajów silnej waluty i jej wysokiej wartości nabywczej inwestują w krajach o mniejszej sile nabywczej waluty, gdzie stopy procentowe są wyższe (*carry trade*). Mechanizm ten, jak wskazywał Aliber, prowadził często do poważnych zaburzeń gospodarczych i kryzysów finansowych krajów napływu takiego typu inwestycji.

Efektywność inwestycji w danym miejscu zależy od stopnia adaptacyjności obszaru napływu inwestycji do nowych rozwiązań technologicznych, co wynika z teorii cyklu życia produktu autorstwa Raymonda Vernona. Dowodzi on, że zainteresowanie kapitału regionami słabszymi rozpoczyna się na etapie standaryzacji produktu. Produkty wystandaryzowane mogą być bowiem wytwarzane również w krajach i regionach o niższym poziomie rozwoju. Koszty ich produkcji są stosunkowo niskie, ponieważ producenci (zagraniczni czy krajowi) nie ponoszą już wydatków na badania i rozwój, jak w przypadku wprowadzania na rynek nowych produktów (Górka, Łuszczuk 2015). Możliwe staje się korzystanie z tańszej, mniej zaawansowanej technologii i zatrudnianie niżej opłacanej siły roboczej.

Podobny pogląd prezentował Kaname Akamatsu w teorii *lotu dzikich gęsi* (Kojima 2000), w której wyjaśnia, że nadrabianie zaległości przez kraje rozwijające się obejmuje trzy etapy: import towarów z krajów bardziej rozwiniętych, wytwarzanie dzięki napływom inwestycji zagranicznych tych produktów na własne potrzeby w krajach rozwijających się i na trzecim etapie produkcja na eksport tych wyrobów, po wcześniejszym ich udoskonaleniu.

Teorię inwestycji zagranicznych wzbogacił Kojima (1975). Jego zdaniem transfer bardziej zaawansowanych technik produkcji jest tym łatwiejszy (tańszy), im mniejsza jest różnica technologiczna między krajem rozwiniętym (inwestorem) a rozwijającym się (miejszem napływu inwestycji). Napływ inwestycji zagranicznych notowany jest w tych branżach gospodarki, które stają się bardziej efektywne w kraju goszczącym niż w kraju inwestora. Inwestorzy zagraniczni w krajach słabo rozwiniętych na przykład koncentrują się na działalności pracochłonnej, gdzie jest tania siła robocza, natomiast w krajach wysoko rozwiniętych inwestycje są dokonywane przede wszystkim w branżach kapitałochłonnych. W ten sposób następuje specjalizacja w skali międzynarodowej, która przynosi korzyści ekonomiczne wszystkim uczestniczącym w niej krajom, zarówno dobrze, jak i słabo rozwiniętym.

Wnioski te potwierdzają ogólną teorię handlu międzynarodowego Heckschera-Ohlina-Samuelsona, że współpraca gospodarcza między krajami o różnych zasobach wymusza specjalizację produkcji i umożliwia zwiększenie jej skali, co przynosi korzyści wszystkim uczestnikom tej współpracy (Abrego, Edwards 2002). Korzyści te jednak mogą rozkładać się nierównomiernie. Kraje bogate w kapitał, produkujące nowoczesne i tym samym droższe towary, będą zyskiwać więcej niż słabsze ekonomicznie kraje, które dochody będą osiągać z eksportu towarów bardziej tradycyjnych.

Czynniki napływu BIZ

Lokalizacja inwestycji zagranicznych zależy od różnych czynników zarówno po stronie inwestora, jak i potencjalnych miejsc lokalizacji. Inwestor może posiadać już określony potencjał wytwórczy i/lub dysponować nadwyżkami środków finansowych z zamiarem przeznaczenia ich na rozszerzanie działalności w skali międzynarodowej. Z dotychczasowych badań wynika, że na wybór miejsca inwestycji niewątpliwie mają wpływ zasobność danego obszaru w surowce naturalne, dostępność wykwalifikowanej siły roboczej, dostępność transportowa, wielkość rynku zbytu, stopień opodatkowania, koncentracja istniejącego kapitału (Wawrzyniak 2013, Nakonieczna-Kisiel 2018). Obecnie coraz większe znaczenie zyskują czynniki prawne, instytucjonalne i polityczne, obejmujące zrozumiałe i przewidywalne przepisy prawa, ochronę własności intelektualnej, zachęty inwestycyjne, nastawienie społeczeństwa do inwestycji zagranicznych, przejrzystość współpracy między sektorem publicznym a podmiotami prywatnymi. Atutem lokalizacyjnym jest przynależność kraju goszczącego do ugrupowania integracyjnego gwarantującego brak wewnętrznych barier handlowych. Ważne są także ulgi inwestycyjne, poziom ryzyka inwestycyjnego kraju przyjmującego oraz aktywność specjalnych stref ekonomicznych. Dostrzega się ponadto problem ochrony regulacyjnej podmiotów obecnych na rynkach krajowych, różnego traktowania dostawców zagranicznych, kosztów egzekwowania umowy, podatków i składek płaconych przy rozpoczęciu i w trakcie działalności gospodarczej (Kanton, Solera 2016).

Po stronie obszarów zainteresowanych napływem inwestycji zagranicznych ważne jest proinwestorskie nastawienie władz, które mają wpływ na wyposażenie terenów w infrastrukturę techniczną, dostępność transportową, opracowanie miejscowego planu przestrzennego, ustalanie wysokości podatków, a także na jakość i rzetelność pracowników aparatu administracyjnego. Dla podmiotów działających w sferze innowacji kluczowe znaczenie ma dostępność wysoko wykwalifikowanej siły roboczej z inżynierami oraz menedżerami na czele, obecność ośrodków naukowych i instytutów badawczych, korzyści aglomeracji związane z wysokim poziomem urbanizacji, warunki życia i atrakcyjność otoczenia (Florida 2005).

Charakterystyka badanych województw

Województwa opolskie i świętokrzyskie położone są w różnych częściach kraju. Opolskie jest usytuowane w południowo zachodniej części, graniczy z Czechami, jest dobrze skomunikowane z Czechami, Niemcami oraz aglomeracją wrocławską i górnośląską poprzez rozwiniętą sieć dróg i linii kolejowych (Samorząd Województwa Opolskiego 2021). Świętokrzyskie znajduje się w środkowo-południowej części Polski w sąsiedztwie m.in. aglomeracji warszawskiej, krakowskiej, łódzkiej i katowickiej. Mimo dogodnego położenia, zewnętrzna dostępność transportowa województwa nie jest wystarczająco dobra z powodu niedoinwestowania dróg ekspresowych i infrastruktury kolejowej.

Obydwa województwa należą do najmniejszych w kraju pod względem zajmowanej powierzchni (15. i 16. miejsce) i jednych z najmniej ludnych (15. i 13. miejsce). Borykają się z większym niż średnio w kraju ujemnym przyrostem naturalnym i odpływem migracyjnym, a w konsekwencji szybszym ubytkiem ludności i starzeniem się społeczeństwa (Urząd Statystyczny w Opolu). W województwie opolskim najgęściej zaludniona i lepiej uprzemysłowiona jest część wschodnia i południowa, natomiast w regionie świętokrzyskim – środkowa oraz północna. Województwa te, a zwłaszcza świętokrzyskie, zasobne są w surowce mineralne, których wydobywanie i przeróbka jest podstawą funkcjonowania wielu przedsiębiorstw (Województwo świętokrzyskie 2021). Mimo tego w Świętokrzyskiem utrzymuje się niższy niż w Opolskiem poziom przedsiębiorczości liczonej liczbą podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności, wyraźnie mniejsza wartość nakładów inwestycyjnych, środków trwałych brutto na mieszkańca, wynagrodzenia i dochodów rozporządzalnych na osobę (tab. 1). W efekcie w województwie świętokrzyskim wartość PKB na mieszkańca w 2023 r. wyniosła 74,7% średniej krajowej (13. miejsce), a w regionie opolskim 80,4% średniej (11. miejsce) (GUS 2024).

Tabela 1. Wybrane dane o województwach opolskim i świętokrzyskim

Wyszczególnienie	Opolskie		Świętokrzyskie	
	2005	2023	2005	2023
Powierzchnia (km ²)	9 411		11 709	
Ludność (w tys.)	1 041,9	936,7	1 279,8	1 168,5
Gęstość zaludnienia (osoba na 1 km ²)	114	99,5	111	100
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,9	-4,7	-1,9	-6,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-4,6	-1,4	-2,7	-2,3
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	19,6	31,9	21,4	35,2
Wskaźnik zatrudnienia (w %)	48,8	55,9	46,5	53,2
Zatrudnienie w rolnictwie, leśnictwie i łowiectwie (w %)	16,7	8,9	32,5	12,9
Zatrudnienie w przemyśle i budownictwie (w %)	30,3	37,8	23,1	31,2
Zatrudnienie w usługach rynkowych i nierynkowych (w %)	53,0	53,3	44,4	55,9
Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %)	16,2	5,9	17,7	7,8
Podmioty gospodarcze wpisane do REGON na 10 tys. ludności	865	1 202	813	1 106
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca (w zł), Polska = 100	2 773	11 626	2 418	8 157
	68,3	95,3	59,5	66,6
Wartość brutto środków trwałych brutto na 1 mieszkańca (w tys. zł), Polska = 100	57,3	138,4	46,2	105,9
	98,1	96,4	79,1	73,8
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne w zł, Polska = 100	2 249,9	6 975,8	2 173,2	6 585,2
	89,7	91,8	86,7	86,7
Dochody do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca w zł, Polska = 100	15 001	36 539	15 726	35 051
	83,6	91,4	87,6	87,7
PKB (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w zł na 1 mieszkańca, Polska = 100	22 831	72 671	21 911	67 558
	81,4	80,4	78,1	74,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza działalności inwestorów zagranicznych

Liczba i wielkość podmiotów z kapitałem zagranicznym ze względu na liczbę pracowników

Z danych GUS (2025a) wynika, że w 2023 r. w województwie opolskim działały 352 podmioty z kapitałem zagranicznym, w świętokrzyskim – 200. W relacji do 2005 r. liczba tych podmiotów w Opolskiem zmniejszyła się o 16,2%, natomiast w Świętokrzyskiem wzrosła o 35,1%. Wśród ogółu firm najliczniejszą grupę stanowią mikroprzedsiębiorstwa, których liczba prawie się podwoiła w województwie świętokrzyskim (z 62 do 120), a w opolskim zmniejszyła się o 98 (z 256 na 158). W regionie opolskim funkcjonowało dwa razy więcej (118) przedsiębiorstw średnich i dużych niż w województwie świętokrzyskim (58) (zob. tab. 2). Największymi pracodawcami były duże i średnie przedsiębiorstwa tworzące miejsca pracy dla ponad 90% ogółu zatrudnionych i w nich zarejestrowano największy

Tabela 2. Liczba pracujących według wielkości podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w latach 2005 i 2023

Wyszczególnienie	Ogółem		Podmioty wg liczby pracujących osób							
	Podmioty	Pracujący/a	do 9		od 10 do 49		od 50 do 249		250 i więcej	
			podmioty	pracujący	podmioty	pracujący	podmioty	pracujący	podmioty	pracujący
			2005							
Polska	16 837	1 186 148	9 860	26 914	3 856	86 950	2 221	257 131	900	815 153
Świętokrzyskie	148	15 796	62	183	37	946	30	3 938	19	10729
Opolskie	420	20 683	256	705	89	2 126	56	6 465	19	11387
			2023							
Polska	22 204	2 221 000	15 398	40 639	4 569	107 203	3 244	376 891	1 753	1 696 243
Świętokrzyskie	200	28 386	120	301	22	545	34	3 735	24	23 805
Opolskie	352	32 139	158	478	76	1 841	83	9 936	34	19 884

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

przyrost liczby pracujących. Odminną tendencję odnotowano w dynamice zatrudnienia w firmach małych i najmniejszych. W tej grupie podmiotów w województwie świętokrzyskim wystąpił wyraźny przyrost miejsc pracy w mikroprzedsiębiorstwach (o 64%), w województwie opolskim natomiast odnotowano spadek w podmiotach małych (–13,4%) i najmniejszych (–32,2%).

Rozmieszczenie podmiotów z kapitałem zagranicznym na terenie województw

Najwięcej firm z kapitałem zagranicznym prowadziło działalność w stolicach województw i ich najbliższym otoczeniu: w Kielcach 50,2%, a w Opolu ponad 48% ogólnej liczby. Przedsiębiorstwa te działały również w bardziej uprzemysłowionych powiatach, w regionie opolskim: w powiecie nyskim, kędzierzyńsko-kozielskim

Tabela 3. Liczba przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym na obszarach wybranych specjalnych stref ekonomicznych w 2024 r. według wielkości zatrudnienia

Specjalna Strefa Ekonomiczna	0–49	50–249	250 i więcej	Razem
SSE „Starachowice” – tereny w województwie świętokrzyskim	4	4	18	26
Krakowska SSE – podstrefa Jędrzejowska w województwie świętokrzyskim	0	0	2	2
SSE „Starachowice” – podstrefa Tułowice w województwie opolskim	4	1	1	6
Wałbrzyska SSE – podstrefy Opole i Brzeg w województwie opolskim	1	8	57	65
Katowicka SSE – podstrefa Gliwicka w województwie opolskim	0	2	24	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od specjalnych stref ekonomicznych działających w badanych województwach.

Tabela 4. Największe podmioty z kapitałem zagranicznym pod względem zatrudnienia w województwie opolskim w 2024 r.

Przedsiębiorstwo	Kraj pochodzenia kapitału	Przedmiot działalności
GóraŹdŹe Cement SA Chorula koło Opola (Heidelberg Materials)	Niemcy	produkcja cementu, betonu
Zakłady Wapiennicze Lhoist SA Tarnów Opolski	Belgia	produkcja wapna i wyrobów wapienniczych
Wienergerer Ceramika Budowlana sp. z o.o. Paczków k. Nysy	Austria	produkcja pustaków ceramicznych
ArcelorMittal Poland SA Oddział w Zdieszowicach	Luksemburg	produkcja wyrobów stalowych
MARCEGAGLIA Poland sp. z o.o. Praszka	Włochy	produkcja wyrobów ze stali węglowej
BIS Multiserwifs sp. z o.o. Krapkowice	Niemcy	produkcja izolacji i rusztowań przemysłowych
Adient Poland sp. z o.o. w Skarbimierzu	USA/Irlandia	produkcja foteli do samochodów ciężarowych
Global Steering Systems Europe sp. z o.o. Opole	USA/Chiny	produkcja części i akcesoriów do samochodów
Polaris Industries Poland sp. z o.o. Opole	USA	produkcja quadów i pojazdów terenowych
WeWire sp. z o.o. s.k. Strzelce Opolskie	Niemcy	produkcja wiązek dla branży motoryzacyjnej
International Automotive Components Polska sp. z o.o. Opole	USA	produkcja części zamiennych do samochodów
Mubea Automotive Poland sp. z o.o. Zimna Wódka gmina Ujazd (Mubea Global)	Niemcy	produkcja sprężyn talerzowych do automatycznych skrzyń biegu, opasek zaciskowych uszczelniających przewody hydrauliczne i klimatyzacyjne
Mitsui High-tech Skarbimierz	Japonia	produkcja elementów układów kierowniczych do samochodów
Umicore Poland sp. z o.o. Radzikowice koło Nysy	Luksemburg	produkcja materiałów katodowych
Diehl Controls Polska sp. z o.o. Namysłów	Niemcy	produkcja urządzeń elektrycznych
Fabryka silników elektrycznych BESEL SA Brzeg	Włochy	produkcja silników indukcyjnych klatkowych
ANP Enertech sp. z o.o. Skarbimierz	Korea Południowa	produkcja urządzeń elektrycznych i elektronicznych
IFM Ecolink sp. z o.o. Opole	Niemcy	produkcja automatyki przemysłowej
Velux Polska sp. z o.o. – Namysłów (grupa Velux naleŹąca do VKR Holding AS)	Dania	produkcja okien dachowych
Mondelez Polska sp z o.o. Skarbimierz	USA	produkcja wyrobów czekoladowych
Nutricia Zakłady Produkcyjne sp. z o.o. Opole (Danone)	Francja	produkcja żywności dla małych dzieci i osób wymagających specjalnej diety
Zott Polska sp. z o.o. Opole	Niemcy	produkcja wyrobów mlecznych
Zakłady Tłuszczowe Kruszwica SA w Kruszwicy (Bunge Limited)	USA	produkcja oleju butelkowanego, margaryny

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera w Opolu.

Tabela 5. Największe podmioty z kapitałem zagranicznym pod względem zatrudnienia w województwie świętokrzyskim w 2024 r.

Przedsiębiorstwo	Kraj pochodzenia kapitału	Przedmiot działalności
Cementowania Dyckerhoff Polska sp. z o.o.	Niemcy	produkcja cementu, betonu
Cementownia Małogoszcz S.A. (Holcim)	Szwajcaria	produkcja cementu, betonu
Cementowania Ożarów SA (CHR, Cement Roadstone Holdings)	Irlandia	produkcja cementu, betonu
Lhoist Bukowa sp. z o.o.	Holandia	produkcja wapna, kruszywa wapiennego
Zakłady Przemysłu Wapienniczego Trzuskawica SA (CHR)	Irlandia	produkcja kruszywa węglanowego i bazaltowego, mączki wapiennej
Nordkalk sp. z o.o. Kraków, zakłady Miedzianka i Wolica (od 2024 r. wchodząca w skład brytyjskiej grupy kapitałowej SigmaRoc)	Wielka Brytania	produkcja wapna
SINIAT sp. z o.o. Leszcze koło Pińczowa (Etex Group)	Belgia	produkcja gipsów, gładzi, klejów i prefabrykatów gipsowych
RIGIPS Polska – Stawiany sp. z o.o. (Saint Gobain Group)	Francja	produkcja gipsów, gładzi, klejów i prefabrykatów gipsowych
Wienerberger Ceramika Budowlana sp. z o.o. Oleśnica	Austria	produkcja cegieł i pustaków ceramicznych
Pilkington Polska sp. z o.o. Sandomierz	Japonia	produkcja szkła i systemów przeszkleń
MAN BUS Oddział Starachowice	Niemcy	produkcja autobusów niskopodłogowych spalinowych i elektrycznych
PKC Poland sp. z o.o. Starachowice Samvardhana Motherson Automotive Systems Group	Holandia	produkcja wiązek przewodowych do samochodów
Delfo Polska SA Oddział Kielce (Magnet Marrelli)	Włochy	produkcja narzędzi tłocznych, wytłoczek
Huta Celsa Ostrowiec Świętokrzyski	Hiszpania	produkcja wyrobów hutniczych
DS. Smith Polska Zakład – Kielce	Wielka Brytania	produkcja opakowań papierowych i tekturowych
QuickPack Polska sp. z o.o. Jędrzejów	Niemcy	produkcja opakowań z tworzyw sztucznych
DP Clean Tech Poland sp. o.o. Jędrzejów (od 2004 r. State Grid Corporation)	Chiny	produkcja kotłów ciśnieniowych na biomasę
RR Donnelley sp. z o.o. Starachowice Walsead Group	Wielka Brytania	usługi poligraficzne
NSK (Nippon Seiko KK) Bearings Polska SA w Kielcach	Japonia	produkcja m.in. łożysk kulkowych i wałeczkowych
ISKRA Zakład Maszyn i Łożysk Specjalnych sp. z o.o. (RK Rose+Kieger GmbH wchodząca w skład Phoenix Mecano Group)	Szwajcaria	produkcja i modernizacja maszyn do obróbki metalu
„CONSTAR” SA Starachowice (WH Group)	Chiny	produkcja mięsa i przetworów mięsnych
Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania sp. z o.o. w Kielcach (Volia Group)	Francja	zagospodarowanie odpadów

Źródło: opracowanie na podstawie własnych badań terenowych.

i krapkowickim (Urząd Statystyczny w Opolu 2023), a w świętokrzyskim: wokół Jędrzejowa oraz w powiatach przemysłowych: starachowickim, skarżyskim, koneckim i ostrowieckim. Szczególną rolę w przyciąganiu zagranicznych inwestycji w obydwu regionach odgrywają specjalne strefy ekonomiczne: Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSE) w Starachowicach oraz strefy: Krakowska, Wałbrzyska i Katowicka (tab. 3). Działające w tych strefach podmioty mają możliwość uzyskania zwolnienia z podatku dochodowego do określonej wielkości nowych inwestycji tworzących miejsca pracy².

Starając się wykorzystać istniejące zasoby, inwestorzy zagraniczni wyjątkowo dużo kapitału ulokowali w sektorze przemysłu zajmującego się przetwarzaniem surowców lub półproduktów dostarczanych przez inne gałęzie przemysłu (GUS 2025b). W województwie opolskim prowadzą działalność w dużym stopniu w przetwórstwie wyrobów mineralnych, produkcji podzespołów branży motoryzacyjnej i elektrycznej, wyrobów metalowych oraz produktów spożywczych (tab. 4). Duża liczba różnej wielkości przedsiębiorstw funkcjonujących w branży motoryzacyjnej i elektrycznej w obrębie specjalnej strefy ekonomicznej w Starachowicach może przyczynić się do budowania struktur klastrowych (Chorób 2022).

W regionie świętokrzyskim (Urząd Statystyczny w Kielcach 2025) aktywność inwestorów zagranicznych koncentruje się w przemyśle materiałów, branży motoryzacyjnej, produkcji wyrobów hutniczych i metalowych, opakowań papierowych i tekturowych (tab. 5).

Nakłady inwestycyjne oraz środki

Kluczową rolę w rozwoju przedsiębiorstw oraz całych gospodarek odgrywają inwestycje. Dzięki nim możliwe jest stworzenie nowego lub ulepszenie istniejącego majątku trwałego podmiotów gospodarczych, od którego zależy produktywność ich potencjału wytwórczego oraz perspektywy rozwoju gospodarczego kraju i regionów.

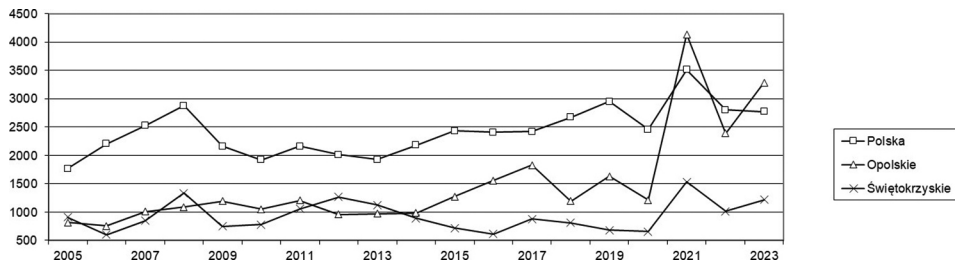
Z danych GUS wynika, że w latach 2005–2023 podmioty z kapitałem zagranicznym zainwestowały w województwie opolskim 45,8 mld zł, co stanowi 2,6% kwoty krajowej i odpowiada udziałowi ludności tego regionu w kraju. W województwie świętokrzyskim natomiast inwestycje wyniosły 21,7 mld zł, tj. 1,2% kwoty krajowej, przy udziale ludności 3,2%. W przeliczeniu na mieszkańca podmioty te zainwestowały łącznie w województwie opolskim – 28,5 tys., co stanowiło 61,8% średniej krajowej, w świętokrzyskim 17,7 tys. (38,3%)³. W obydwu województwach największy udział w nakładach inwestycyjnych ogółem w 2023 r. miały duże przedsiębiorstwa, znikomy zaś mikropodmioty.

Wartość tych nakładów na mieszkańca w analizowanym okresie podlegała wahaniom. W województwie opolskim była widoczna tendencja wzrostowa, aż do przekroczenia wielkości średnio krajowej w 2021 i 2023 r. (ryc. 1). Tendencja ta w znaczącym stopniu była skutkiem dużych inwestycji poniesionych przez

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2022 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej niektórym przedsiębiorcom na realizację nowych inwestycji (Dz.U. z 2022 r. poz. 2861).

³ Wszystkie dane kwotowe w złotych wyrażone są w cenach stałych z 2023 r.

przedsiębiorstwo Ifm ecolink sp. z o.o. (ifm Group z Essen) zajmujące się produkcją okablowania ze złączami przemysłowymi oraz przez przedsiębiorstwo Birschhof+Klein Polska GmbH sp.k z Nadrenii Północnej Westfalii, produkujące folię opakowań przemysłowych.

Ryc. 1. Wartość inwestycji podmiotów z kapitałem zagranicznym w latach 2005–2023, wyrażona w złotych w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

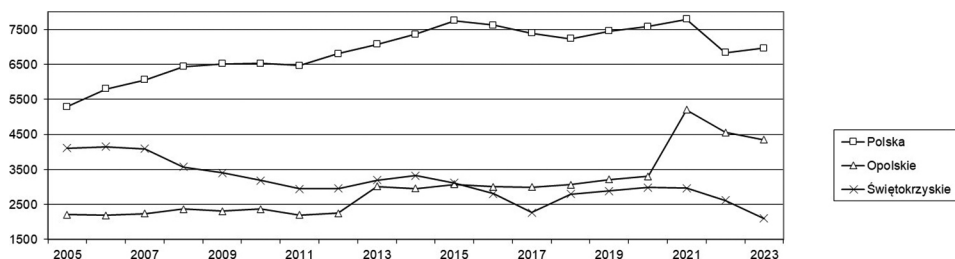
W województwie świętokrzyskim wielkość nakładów najpierw wzrastała do kwoty 1,3 tys. zł w 2008 r., w kolejnych latach zmniejszała się do 614 zł w 2016 r., następnie rosła do 2022 r., po czym znowu uległa obniżeniu. W 2023 r. nie osiągnęła nawet poziomu z 2008 r. Spadek wielkość inwestycji w latach 2009–2010 wynikał z osłabienia koniunktury gospodarczej w okresie światowego kryzysu finansowego, które szczególnie dotknęło budownictwo i powiązaną z nim branżę materiałów budowlanych, odgrywającą kluczową rolę w gospodarce regionu. Niewątpliwie na niższe wartości inwestycji w latach 2015–2016 miało wpływ wyłączenie w 2017 r. z rejestru podmiotów z kapitałem zagranicznym elektrowni Połaniec, która została odkupiona przez Skarb Państwa od francuskiej grupy energetycznej ENGIE. Z kolei spadek nakładów inwestycyjnych w 2022 r. wynikał z ogólnej niepewności w procesach gospodarczych wywołanej inwazją Rosji na Ukrainę i wystąpił we wszystkich województwach.

Kapitał własny podmiotów kapitału zagranicznego

Rezultatem nakładów inwestycyjnych jest wielkość nagromadzonego kapitału w przedsiębiorstwie stanowiącego bazę materialną produkcji, bez której rozpoczęcie, zwiększanie czy zmiany w produkcji nie są możliwe.

Wartość kapitału w przeliczeniu na mieszkańca pozostającego w dyspozycji przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w obydwu województwach w latach 2005–2023 podlegała zmianom, co zostało zilustrowane na rycinie 2. W województwie opolskim do 2012 r. wartość ta wynosiła średnio 2,3 tys. zł, do 2018 r. kształtowała się na poziomie 3 tys. zł, w kolejnych trzech latach wystąpił trend zwyżkowy, zwłaszcza w 2021 r., który uległ odwróceniu w 2022 r. W rezultacie w 2023 r. wartość kapitału na mieszkańca województwa opolskiego wyniosła 4,4 tys. i porównaniu z 2005 r. wzrosła o ponad 97%, co skutkowało zwiększeniem wartości względem średniej krajowej z 41,7 do 62,5%.

Odwrotną sytuację odnotowano w województwie świętokrzyskim, gdzie wartość kapitału zagranicznego na mieszkańca uległa obniżeniu z 4,1 tys. zł w 2005 r. do 2,1 tys. w 2023 r. (zob. ryc. 2). Oznacza to spadek w relacji do średniej krajowej aż o 47,6 punktu procentowego z 77,6 do 30%. Znaczna część tego kapitału w obydwu województwach pozostawała w dyspozycji dużych i średnich podmiotów, w roku 2023 było to łącznie 89,6% w województwie opolskim i aż 97,2% w świętokrzyskim.

Ryc. 2. Wartość kapitału podmiotów z kapitałem zagranicznym w latach 2005–2023, wyrażona w złotych w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kraje pochodzenia kapitału zagranicznego

Największą aktywność w Polsce w analizowanym okresie wykazywali inwestorzy z Niemiec, Holandii i Francji, co odzwierciedla udział kapitału z tych krajów w kapitale zagranicznym ogółem (NBP 2023). Geograficzna struktura własności kapitału ulegała zmianom, które wiązały się z likwidacją, przekształceniami i przejęciami przedsiębiorstw oraz przenoszeniem ich siedzib do innych krajów o niższym opodatkowaniu lub do miast w innych regionach. Do najbardziej znanych przypadków takich zmian można zaliczyć w województwie opolskim: przejęcie udziałów przedsiębiorstwa Mega Nysa przez francuską grupę BENALU, przejęcie udziałów Browaru Namysłów sp. z o.o. przez holenderską grupę Heineken International BV, przejęcie udziałów zakładów Przemysłu Cukierniczego Otmuchów przez Zakłady Przemysłu Cukierniczego Śnieżka.

Z kolei w województwie świętokrzyskim m.in. brytyjska grupa kapitałowa SigmaRoc przejęła udziały Nordkalk sp. z o.o., belgijska Etex Group przejęła Lafarge Nida Gips i przeniosła jej siedzibę do Warszawy (Pastuszka 2013). W rezultacie licznych zmian w strukturze właścicielskiej wielu spółek kapitałowych trudno jednoznacznie przyporządkować danego inwestora zagranicznego (podmiot dominujący) do konkretnego kraju pochodzenia kapitału.

W województwie opolskim od lat największy udział w kapitale zagranicznym miały przedsiębiorstwa z Holandii i Niemiec, co też potwierdzają wcześniejsze badania (Poskart 2011). W województwie świętokrzyskim największa wartość kapitału pochodziła z Francji i Holandii, w ostatnich latach zwiększył się wyraźnie udział kapitału z Luksemburga i Wielkiej Brytanii, co prawdopodobnie

wynika z przenoszenia tam rezydencji podatkowej firm, przy zachowaniu działalności operacyjnej w dotychczasowym miejscu (Śleszyńska 2020). Z tego powodu faktyczna wartość inwestycji z innych krajów jest niedoszacowana. Świadczy o tym formalnie niski udział m.in. kapitału niemieckiego i japońskiego, mimo funkcjonowania w regionie świętokrzyskim dużych przedsiębiorstw z tych krajów, takich jak: cementownia Dyckerhoff i MAN BUS z Niemiec, NSK Bearings i Zakład Pilkington Automotive z Japonii.

Zależność między wielkością nakładów inwestycyjnych inwestorów zagranicznych a PKB i przeciętnym wynagrodzeniem

Pomimo silnej dodatniej korelacji pomiędzy produktem krajowym brutto na mieszkańca i przeciętnym wynagrodzeniem brutto, podjęto badanie związku między wartością tych zmiennych a wolumenem nakładów inwestycyjnych podmiotów zagranicznych⁴. PKB jest najczęściej stosowaną syntetyczną miarą poziomu rozwoju gospodarczego, ale nie odzwierciedla w pełni rzeczywistości ekonomicznej i społecznej⁵, dlatego badaniem objęto także wysokości wynagrodzeń związanych z rodzajem wykonywanych prac w różnych sektorach gospodarki. Badanie przeprowadzono z użyciem modelu regresji liniowej, wyrażonego poniższym wzorem. Wartości estymatorów wyznaczono metodą najmniejszych kwadratów.

$$I_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 Y_{it} + \alpha_2 W_{it} \quad (1)$$

gdzie:

- I_{it} – oznacza nakłady inwestycyjne per capita w roku t (2005, ..., 2023) w województwie i ($i = 0$ opolskie, $i = 1$ świętokrzyskie),
- Y_{it} – PKB per capita w roku t (2005, ..., 2023) w województwie i ($i = 0$ opolskie, $i = 1$ świętokrzyskie),
- W_{it} – przeciętne wynagrodzenie w roku t (2005, ..., 2023) w województwie i ($i = 0$ opolskie, $i = 1$ świętokrzyskie),
- α_0 – parametr określający wielkość nakładów inwestycyjnych per capita przy zerowej średniej płacy oraz zerowym PKB per capita,
- α_1 – parametr określający wpływ PKB per capita na inwestycje per capita,
- α_2 – parametr określający wpływ średniej płacy na inwestycje per capita.

Reszty danych empirycznych dla wszystkich grup mają stałą wariancję (wartości chi-kwadrat testu Breuscha-Pagana są większe niż 0,05), czyli są

⁴ Współczynnik korelacji Pearsona wydatków inwestycyjnych per capita z PKB per capita wynosi 65%, a ze średnią płacą 56,5%, co uzasadnia umieszczenie tych zmiennych niezależnych w modelu regresji.

⁵ Opinion of the European Committee of the Regions – Indicators for territorial development – GDP and beyond. Official Journal of the European Union (2016/C 120/05).

homoskedastyczne, co oznacza spełnienie jednego z głównych założeń klasycznej regresji liniowej.

Z oszacowania parametrów równania (1) wynika, że na wartość nakładów inwestycyjnych podmiotów zagranicznych łącznie w obydwu województwach przede wszystkim oddziaływała wysokość przeciętnego wynagrodzenia (ujemnie). Zmienne niezależne objaśniały wielkość inwestycji w 57,5% (zob. wartości skor. R^2 w tabeli 6).

Większa zależność między wydatkami inwestycyjnymi a PKB per capita (dodatnia) i przeciętnym wynagrodzeniem (ujemna) występuje w województwie opolskim niż w świętokrzyskim. Należy jednak zaznaczyć, że wyniki oszacowania parametrów modelu są bardziej wiarygodne dla województwa opolskiego, bowiem wartości reszt dla tego regionu, w przeciwieństwie do województwa świętokrzyskiego, nie są ze sobą skorelowane (wartości testu Durбина-Watsona w tabeli 7 mieszczą się w przedziale 1,5–2,5).

Na tej podstawie można wywnioskować, że w województwie opolskim występuje istotna statystyczna zależność między wielkością wydatków inwestycyjnych podmiotów zagranicznych a PKB per capita (dodatnia zależność) i średnią płacą (ujemna). W przypadku województwa świętokrzyskiego nie można tego ustaleń poczynić, bowiem wartość DW znajduje się wyraźnie poniżej minimalnego dopuszczalnego poziomu (tab. 7), co sugeruje, że wyniki oszacowania parametrów należy interpretować z dystansem. W tym regionie wysokość inwestycji firm zagranicznych może zależeć od innych czynników, np. od intensywności eksploatacji surowców skalnych, stanowiących ważny element rozwoju gospodarki.

Tabela 6. Oszacowania parametrów równania (1) łącznie dla województw opolskiego i świętokrzyskiego

Zmienne niezależne	Y_{it}	0,2173*** (0,0441)
	W_{it}	-2,0181*** (0,5107)
	stała	629,1497 (590,9989)
F(2, 35)		26,08
p = 0.0000		
R^2		0,5985
Skor. R^2		0,5755
P		0,4901
χ^2 BP		13,47
DW		1,274733

***p < 0,01, **p < 0,05, p* < 0,1. W nawiasach pod oszacowaniami parametrów podano błędy standardowe.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7. Oszacowania parametrów równania (1) oddzielnie dla województwa opolskiego i województwa świętokrzyskiego

Zmienne niezależne	Województwo opolskie	Województwo świętokrzyskie
Y_{it}	0,2263** (0,7060)	0,0833** (0,0370)
W_{it}	-1,9080** (0,8324)	-0,8553* (0,4075)
Stała	-370,857 (914,9928)	1288,874** (425,2065)
F(2, 16);	23,32	2,78
p = 0,0000		
R^2	0,7446	0,2581
Skor. R^2	0,7126	0,1654
p	0,8883	0,4490
χ^2 BP	1,70	4,74
DW	1,551581	0,766117

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Analiza wykazała, że w latach 2005–2023 aktywność kapitałowa i inwestycyjna przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w województwach opolskim i świętokrzyskim utrzymywała się poniżej średniego poziomu w kraju. Korzystniej kształtuje się sytuacja w województwie opolskim, co prawdopodobnie świadczy o większej jego atrakcyjności inwestycyjnej, wynikającej m.in. z licznych tradycyjnych związków z Niemcami, przygranicznego położenia i dobrej dostępności komunikacyjnej. Wyrazem tego jest dominacja w tym regionie kapitału niemieckiego. W obydwu regionach przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym rozwijają działalność głównie w większych ośrodkach miejskich i na terenach specjalnych stref ekonomicznych. W województwie opolskim podmioty te przejęły wiele zakładów w branży motoryzacyjnej i elektrycznej, następnie je rozbudowały. Działając w ramach globalnych łańcuchów dostaw, często inwestowały w unowocześnienie technologii, aby utrzymać konkurencyjność na rynku. W rezultacie tworzy się tam rodzaj klastrów zakładów wyspecjalizowanych w produkcji różnych podzespołów na rzecz wielu odbiorców w kraju i za granicą, co pozwala zakładać ich dalszy rozwój. Z powodzeniem rozwijają się również przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym w branży spożywczej, która korzysta z surowców rolnych pochodzących z lokalnych upraw. W przypadku tego regionu wskazano istotną statystycznie zależność między wolumenem wydatków inwestycyjnych podmiotów zagranicznych a wartością PKB i wysokością przeciętnego wynagrodzenia.

W województwie świętokrzyskim przedsiębiorstwa zagraniczne największe środki zainwestowały w zakłady produkujące cement, wyroby wapiennicze i gipsowe. Charakter ich produkcji nie wymaga licznych powiązań kooperacyjnych wewnątrz grup kapitałowych. Zakres, dynamika i czas działalności tych zakładów jest determinowany dostępnością złóż kopalin. Z chwilą ich wyczerpywania się należy liczyć się z problemami utraty miejsc pracy, dochodów podatkowych oraz z koniecznością poniesienia nakładów na rekultywację terenów poeksploatacyjnych. Uwarunkowania te prawdopodobnie mogą być przyczyną malejącego znaczenia kapitału zagranicznego i malejącej wielkości jego inwestycji.

Konflikt interesów

Autor deklaruje brak występowania konfliktu interesów. Oświadczam, że tekst artykułu jest w całości jego dziełem.

Literatura / References

- Abrego L., Edwards T.H. 2002. The relevance of the Stolper-Samuelson theorem to And the trade and wages debate. CSGR Working Paper No. 96/02.
- Aliber R.Z. 1978. The firm, exchange risk and political risk: a general approach. [W:] Exchange Risk and Corporate International Finance. Palgrave Macmillan, London, s. 130–140.
- Chorób R. 2022. Struktura klastrowa jako przykład modelu biznesu międzynarodowego. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 70(2): 86–100.

- Dunning J.H. 1979. Explaining Changing Patterns of International Production: In Defense of the Eclectic Theory. *Oxford Bulletin of Economic and Statistics*, 41(4): 269–295.
- Estrin S., Meyer K.E. 2010. Brownfield Acquisitions: A Reconceptualization and Extension. Working Paper, September.
- Faeth I. 2009. Determinants of foreign direct investment – a tale of nine theoretical models. *Journal of Economic Surveys*, 23 (1): 165–196.
- Florida R. 2005. *Cities and the Creative Class*. Routledge, New York.
- Gomółka K., Kacperska E., Kraciuk J., Wojtaszek M. 2020. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Świat – Europa – Kaukaz – Polska. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Gorynia M., Bartosik-Purgat M., Jankowska B., Owczarzak R. 2006. Efekty zewnętrzne bezpośrednich inwestycji zagranicznych – aspekty teoretyczne i wyniki badań empirycznych. *Ekonomista*, 2: 185–201.
- Górka K., Łuszczuk M. 2014. Współczesne tendencje rozwoju gospodarczego regionu w kontekście teorii cykli koniunkturalnych. *Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN*, 155: 84–94.
- GUS. 2006. Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2005 roku. Warszawa.
- GUS. 2025a. Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2023 roku. Warszawa.
- GUS. 2025b. Inwestycje i środki trwale w gospodarce narodowej w latach 2020–2023. Warszawa.
- GUS, Urząd Statystyczny w Katowicach. 2024. Wstępne szacunki produktu krajowego brutto w przekroju regionów w 2023 r.
- Helpman E. 2006. Trade, FDI, and the Organization of Firms. *Journal of Economic Literature*, 44(3): 589–630.
- Janicka M. 2022. Międzynarodowe przepływy inwestycji. Zarys teorii i praktyki na tle ewolucji międzynarodowego systemu walutowego. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kanton E., Solera I. 2016. Greenfield Foreign Investment and Structural Reforms in Europe: What factors Determine Investment, *European Economy Discussion Papers* 033. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Kojima K. 1975. International Trade and Foreign Direct Investment: Substitutes or Complements. *Hitotsubashi Journal of Economics*, 16: 1–12.
- Kojima K. 2000. The „flying geese” model of Asian economic development: origin, theoretical extension, and regional policy implications. *Journal of Asian Economics*, 11(4): 375–401.
- Krugman P., Obstfeld M., Melitz M. 2022. *International Economics. Theory and Policy*. 12 th Ed. Pearson.
- Lizińska W., Marks-Bielska R. 2014. Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych a rozwój gospodarczy Polski. *Ekonomista*, 5: 707–728.
- Kłysik-Uryszek A. 2013. Ścieżka rozwoju inwestycji (konceptcja IDP) doświadczenia Polski. *Przegląd Zachodniopomorski*, 3(2): 188–198.
- Misła J. 2005. Wymiana międzynarodowa i gospodarka światowa. Teoria i mechanizmy funkcjonowania. Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa.
- Nakonieczna-Kisiel H. 2018. Przyczyny regionalnego zróżnicowania zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Polsce. *Studia i Prace Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, 53(2): 281–294.
- Narodowy Bank Polski 2023. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce i polskie inwestycje zagraniczne za granicą w 2022 r. Warszawa.
- Opinion of the European Committee of the Regions – Indicators for territorial development – GDP and beyond. *Official Journal of the European Union* (2016/C 120/05).
- Pakulska T., Poniatowska-Jaksch M. 2004. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Europie Środkowo-Wschodniej. Koncentracja kapitału zagranicznego w Polsce. Monografie i Opracowania, SGH, 519.
- Pastuszka S. 2013a. Czynniki absorpcji funduszy unijnych według oceny jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego i świętokrzyskiego. *Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów, Szkoła Główna Handlowa*, 124: 169–190.
- Pastuszka S. 2013b. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w regionie świętokrzyskim w latach 2005–2011. *Gospodarka Narodowa*, 10: 93–115.
- Poskart R. 2011. Inwestycje zagraniczne w województwie opolskim przed i po akcesji Polski w strukturze Unii Europejskiej. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 180: 265–272.

- Radomska E. 2023. The Impact of Foreign Direct Investment on the Host Economy of FDI: The Case of China – a Review of Research. *Myśl Ekonomiczna i Polityczna*, 3(78): 162–191.
- Rynarzewski T., Zielińska-Głębocka A. 2006. Międzynarodowe stosunki gospodarcze. Teoria wymiany i polityki handlu międzynarodowego. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Starzyńska D. 2012. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a konkurencyjność przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Strategia rozwoju województwa opolskiego. Opolskie 2030. 2021. Samorząd Województwa Opolskiego, Opole.
- Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego 2030+. 2021. Województwo Świętokrzyskie, Kielce.
- Śleszyńska G. 2020. Luksemburg – od stalowego giganta do rajy podatkowego. *Forsal*.
- Tarasiński L. 2023. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w świetle teorii produkcji międzynarodowej. *Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne*, 4: 5–16.
- Tobolska A. 2017. Strategie przedsiębiorstw międzynarodowych oraz ich oddziaływanie w przestrzeni lokalnej i regionalnej. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Urząd Statystyczny w Opolu. Procesy demograficzne w województwie opolskim w latach 2000–2019 oraz w perspektywie do 2040 r. Opole.
- Urząd Statystyczny w Opolu. Zmiany strukturalne grup podmiotów w gospodarce narodowej w województwie opolskim w 2022 roku. Opole.
- Urząd Statystyczny w Kielcach. 2025. Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie świętokrzyskim. Kielce.
- Wawrzyniak D. 2013. Wpływ opodatkowania przedsiębiorstw na lokalizację bezpośrednich inwestycji zagranicznych w krajach Unii Europejskiej. Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Witkowska J. 1996. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Europie Środkowowschodniej. Próba interpretacji na gruncie teorii bezpośrednich inwestycji zagranicznych i teorii integracji. Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Zorska A. 2012. Outsourcing i offshoring w ujęciu DLE. *Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie*, 4: 21–37.
- Żak K. 2014. Global trends in brownfield investments implemented by international firms, 2(4): 81–91.

Activities of enterprises with foreign capital in the Opole and Świętokrzyskie voivodeships

Abstract: The article aims to assess the the level of activity of enterprise with foreign capital in the Opole and Świętokrzyskie voivodeships in the years 2005–2023 and the dependence between the amount of investment expenditure of foreign capital and GDP and average wages. To achieve this goal, comparative analysis of the studied areas, literature analysis, descriptive statistics and the last squares methods were used. The analysis was based on data published by the Central Statistical Office. It was also found that the situation is more favorable in the Opole region, where one can see the tendency to create cluster structures in technologically advanced types of industrial activity: electrical engineering and automotive, related to the world market. The companies concentrated in them through constant investment, try to follow global technological progress and efficiency requirements. In the Świętokrzyskie voivodeship, foreign investors invest their capital mainly in traditional industries related to the extraction and use of mineral resources. The internationalization of their activities is limited by nature, and the prospects for their activity are determined by the further availability of mineral resources. These conditions are probably the reason for the decreasing trend in the amount of foreign capital and its investment activity. In the case of this region, unlike the Opole voivodeship, it cannot be stated that there is a significant statistical relationship between the volume of investments by foreign entities and the value of GDP per capita and average wages.

Key words: foreign direct investment, regional analyses, Opole and Świętokrzyskie voivodeships

JEL Codes: F20, F21, F23